

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

РАДИНСЬКИЙ СЕРГІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

УДК 658.589:330.341.1

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2014

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі фінансів, обліку і контролю Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
ФЕДОРОВИЧ РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, завідувач кафедри промислового маркетингу (м. Тернопіль)

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
СЕМЕНОВ АНДРІЙ ГРИГОРОВИЧ,
Класичний приватний університет, завідувач кафедри економіки підприємства (м. Запоріжжя)

кандидат економічних наук, доцент
КУЗЬМАК ОЛЕГ ІВАНОВИЧ,
ПВНЗ «Європейський університет», Рівненська філія
завідувач кафедри менеджменту (м. Рівне)

Захист відбудеться «26» вересня 2014 р. о 10³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.052.05 Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Білогірська, 50 (корпус № 10, зал засідань).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.

Автореферат розісланий «___» серпня 2014 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Л. М. Мельник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах розбудови національної економіки України надзвичайно важливим чинником, що суттєво впливає на формування сталого економічного розвитку вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування, виступає стратегічне управління їх інноваційним розвитком. Інноваційний курс розвитку національної економіки, визначений у «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» є пріоритетом оновлення та виходу на новий якісний рівень внутрішньоекономічних процесів у контексті входження у світовий економічний простір. Саме ефективне формування стратегічних орієнтирів в інноваційній політиці та вироблення зваженої стратегії інноваційного розвитку вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування можуть стати основою якісного інтегрування у європейську та світову економічні системи, забезпечивши достатній рівень їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Проте, слід зауважити, що прогалини законодавства, невдалі економічні реформи, а також кризові явища у галузі сільськогосподарського машинобудування орієнтують підприємства на реалізацію безризикових фінансово-господарських операцій, що унеможлиблює їх інноваційну активність та впровадження стратегій інноваційного розвитку. У кінцевому результаті це призводить до занепаду економічної системи як окремих підприємств, так і галузей та економіки країни в цілому. Враховуючи означені проблемні аспекти, важливим у даному науковому дослідженні є вироблення і реалізація концепції формування механізму стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств сільськогосподарського машинобудування – однієї із основних господарських одиниць вітчизняної економічної системи.

Питання стратегічного управління інноваційним розвитком промислових підприємств досліджені у роботах зарубіжних економістів, таких як Р. Акофф, І. Балабанов, А. Васильєв, Д. Ганн, М. Додсон, В. Дорофєєв, М. Елімова, І. Журавкова, П. Завлін, А. Козирєв, Є. Крилов, В. Лебедев, Р. Нельсон, Н. Поповенко, М. Портер, А. Салтер, Б. Санто, Б. Твісс, А. Трифілова, М. Хучек, А. Федотов, Р. Фатхутдінов, Й. Шумпетер. Безпосередньо для нашої держави важливе теоретичне і практичне значення мають дослідження особливостей організації і реалізації стратегії інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, виконані такими українськими науковцями, як Б. Андрушків, І. Бланк, В. Верба, К. Вергал, А. Гриньов, С. Ілляшенко, М. Йохна, Н. Кирич, Н. Краснокутська, О. Кузьмак, О. Лапко, Л. Мельник, Л. Малюта, М. Рогоза, В. Стадник, А. Семенов, Р. Федорович, Б. Федішин, П. Харів, Г. Шкурін та ін. Проте, проаналізовані у зазначених роботах актуальні питання формування стратегії інноваційного розвитку вимагають подальших досліджень в аспекті їх уточнення та вдосконалення.

На особливу увагу заслуговує впровадження комплексного механізму реалізації стратегічного управління інноваційним розвитком, який би ґрунтувався на зважених аналітичних підходах та давав можливість сформулювати результативні показники і визначити ефективність реалізації стратегії. Важливість проблемного питання обумовлюється і практикою діяльності вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування, адже більшість із них знаходяться у кризовому стані та не мають можливості повноцінно розвиватися, обираючи відповідний тип стратегії інноваційного розвитку.

Також значного опрацювання та вдосконалення вимагають запропоновані науковцями підходи методичного характеру щодо оцінки інноваційного потенціалу досліджуваних підприємств та ефективності використання витрат на інноваційні дослідження і розробки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри фінансів, обліку і контролю Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя «Розробка системи новітніх технологій управління фінансами суб'єктів господарювання» (номер державного реєстру 0107U012221), де автором запропоновано модель визначення ціни технологічних знань на основі дослідження одно- та двоперіодного інноваційного процесу розвитку підприємства (довідка від 31.03.2014 р. №2/28-808).

Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретичних положень та вироблення практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегічного управління інноваційним розвитком вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Досягнення визначеної мети роботи передбачає поетапне вирішення таких **завдань**:

- узагальнити та розширити класифікацію й характеристики інноваційних стратегій;
- поглибити дослідження теоретичних засад формування стратегії інноваційного розвитку підприємства;
- розвинути методичні підходи до аналізування інноваційного потенціалу та ресурсів підприємства;
- висвітлити та апробувати концепцію аналітичного обґрунтування інноваційних витрат підприємства;
- запропонувати модель визначення ціни технологічних знань під час реалізації інноваційного процесу на підприємстві;
- розробити заходи з удосконалення організаційно-економічного механізму формування стратегії інноваційного розвитку підприємств;
- обґрунтувати підхід до раціоналізації вибору типу стратегії інноваційного розвитку підприємствами сільськогосподарського машинобудування.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає процес формування системи стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти формування системи стратегічного управління інноваційним розвитком сільськогосподарських машинобудівних підприємств.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань, використано цілісний методичний інструментарій, зокрема: діалектичний та логічний методи (для дослідження та уточнення понятійно-категоріального апарату – розділ 1, підрозділи 1.1, 1.2); методи системного підходу, синтезу, групування, порівняння та узагальнення (для узагальнення типологій інноваційних стратегій – розділ 1, підрозділ 1.2); економіко-статистичні методи (для дослідження стану інноваційного розвитку вітчизняних сільськогосподарських машинобудівних підприємств – розділ 2, підрозділ 2.1); методи анкетування і експертного оцінювання (для визначення коефіцієнтів вагомості при оцінюванні інноваційного потенціалу, чинників, що впливають на активізацію інноваційної діяльності підприємств – розділ 2, підрозділи 2.1, 2.2); багатофакторний дискримінантний аналіз (для оцінювання інтегрального показника інноваційного потенціалу – розділ 2, підрозділ 2.2); SWOT-аналіз (для оцінювання інноваційних можливостей підприємства та дослідження стану інноваційного розвитку

галузі – розділ 2, підрозділ 2.2); методи математичного аналізу і моделювання (для побудови моделі оцінки ціни технологічних знань – розділ 2, підрозділ 2.3); матричний метод (для формування матриці вибору альтернатив стратегії інноваційного розвитку – розділ 3, підрозділ 3.2); метод трендового аналізу (для прогнозування інноваційного потенціалу досліджуваних підприємств – розділ 3); графічні методи (для наочного представлення основних результатів дослідження – розділи 2, 3).

Інформаційну базу дослідження складають нормативно-правові акти, наукові публікації та матеріали періодичних видань з питань економіки, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Департаменту інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування. У роботі використано вітчизняні та зарубіжні літературні джерела, експертні висновки з питань організації стратегії інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, а також результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегічного управління інноваційним розвитком сільськогосподарських машинобудівних підприємств. Зокрема, у дисертації:

вперше:

– запропоновано модель визначення ціни технологічних знань на основі дослідження одно- та двоперіодного інноваційного процесу розвитку підприємства, що дозволяє, з урахуванням вхідних та вихідних грошових потоків, а також паушальної оплати ліцензії, розрахувати ставку роялті базового активу, отриманого в результаті реалізації окремого інноваційного проекту, як інструменту визначення альтернатив щодо можливостей використання засобів комерціалізації набутих технологічних знань;

удосконалено:

– структурно-логічну модель формування стратегії інноваційного розвитку підприємства, яка реалізується через запровадження чотирьох взаємопов'язаних етапів: оцінка інноваційного потенціалу та інноваційних можливостей; визначення типу інноваційної стратегії; реалізація стратегії інноваційного розвитку та контроль за реалізацією, що дозволяє чіткіше структурувати та підвищити ефективність формування інноваційної стратегії та, охопивши повний життєвий цикл інновацій на підприємствах сільськогосподарського машинобудування, здійснювати чітко сплановану інноваційну діяльність, завдяки використанню методичного інструментарію стратегічного планування і прогнозування;

– підходи щодо оцінювання інноваційного потенціалу та ресурсів підприємства із визначенням інтегрального показника, який ґрунтується на багатокритеріальній системі показників та урахуванні результатів експертного оцінювання усіх аспектів інноваційної діяльності підприємства, що, на відміну від загальноприйнятих концепцій оцінки, дає можливість більш деталізовано підходити до процесу оцінювання потенційних можливостей інноваційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування;

– модель вибору стратегій інноваційного розвитку підприємств галузі сільськогосподарського машинобудування, що базується на побудові SWOT-матриці, яка узагальнює інноваційні можливості, та визначенні інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємства, що на відміну від інших авторських підходів, відображає поточні та перспективні можливості реалізації визначеного типу стратегії інноваційного розвитку підприємства, а також дає можливість сформулювати механізми подальших дій на

підставі проведеного оцінювання;

набули подальшого розвитку:

– підходи до класифікації інноваційних стратегій підприємства, що дало можливість виокремити їх ключові типи та підтипи, які можуть бути використані в практиці діяльності вітчизняних підприємств;

– засади організаційно-економічного механізму стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства, що передбачає три складові (базу, систему, результати) і дає можливість накопичити інформацію про середовище діяльності підприємства, сформулювати систему та узагальнити можливі результати управління інноваційним розвитком підприємства;

– концептуальні основи оцінювання ефективності інноваційних витрат підприємств сільськогосподарського машинобудування на основі представленого інструментарію оцінки та характеристики показників, що дає можливість, на відміну від існуючих положень, комплексно оцінити ефективність вкладень в інноваційний розвиток на окремих етапах господарської діяльності підприємства.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості їх використання менеджерами та економістами підприємств сільськогосподарського машинобудування при запровадженні інноваційних процесів у системи управління їх розвитком. Окремі висновки та рекомендації з питань формування стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств, подані в роботі, впроваджені в діяльність вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування – ВАТ «Чортківський завод «Агромаш»» (довідка від 18 грудня 2013 року № 249/1), ВАТ «Коломийський завод сільськогосподарських машин» (довідка від 4 квітня 2014 року № 12/122) та ПАТ «Рівнесільмаш» (довідка від 7 квітня 2014 року № 247). Зведені практичні результати дисертаційного дослідження можуть використовувати різногалузеві інноваційно-активні підприємства для підвищення ефективності організації стратегії їх інноваційного розвитку на всіх стадіях життєвого циклу.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі кафедри фінансів, обліку і контролю Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при викладанні дисциплін «Інвестування», «Фінансовий аналіз», «Стратегічний аналіз», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» (довідка від 1 квітня 2014 року № 2/28-823).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати даного наукового дослідження, представлені на захист, опрацьовані автором особисто.

Апробація результатів дисертації здійснювалася на міжнародних, національних та регіональних науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-теоретичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть» (м. Тернопіль, 2009 р.); Науково-практичній конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 2011 р.); Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів і підприємств» (м. Донецьк, 2012 р.); Науковій конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя «Гуманітарні, соціальні та економічні науки» (м. Тернопіль, 2012 р.); Науково-практичній Інтернет-конференції викладачів та студентів «Інноваційна і інвестиційна політика в Україні: сучасний стан та можливості її активізації» (м. Сімферополь, 2013 р.); III науково-практичній конференції факультету

економіки і підприємницької діяльності «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку і фінансів» Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя (м. Тернопіль, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток системи фінансово-облікового забезпечення функціонування підприємств та національного господарства» (м. Тернопіль, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Зайнятість молоді : від ВУЗів до роботодавця» (м. Москва, 2014 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження представлені у 19 публікаціях (4,49 д. а.), з яких 8 статей опубліковано в наукових фахових виданнях (2,81 д. а.), з них 2 статті із загального переліку праць представлені у наукових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз і науково-періодичних видань іноземних держав, 11 тез доповідей у збірниках та матеріалах міжнародних, національних та регіональних науково-практичних конференцій (1,68 д. а.).

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Основний текст дисертаційної роботи викладений на 231 сторінках, для наочного відображення основних результатів дослідження представлено 41 рисунок і 38 таблиць. Робота містить список використаних джерел, який нараховує 211 позицій та 18 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, представлено новизну та практичне значення отриманих результатів, форми їх апробації та використання.

У першому розділі «**Теоретичні засади стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства**» розкрито сутність інновації та інноваційної діяльності як об'єктів стратегічного управління, представлено класифікацію інноваційних стратегій, узагальнено теоретичні підходи щодо формування стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Умови розвитку ринкової економіки в Україні диктують необхідність вибору, подальшого розроблення та удосконалення окремих стратегічних напрямів інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Відсутність чіткої стратегії розвитку інноваційної діяльності гальмує розвиток як окремих підприємств, так і економіки України в цілому. Водночас обрання виважених напрямів розвитку інноваційної діяльності підприємств забезпечує подальший розвиток інноваційного потенціалу, визначає напрями опанування нових технологій та нової продукції підприємства, дозволяє реалізувати інноваційно-інвестиційні проекти і у результаті – більш раціонально обрати стратегії інноваційного розвитку.

У рамках напрямів інноваційної діяльності формується конкретна інноваційна стратегія, яка являє собою набір засобів, механізмів, завдань та цілей для удосконалення і уніфікації інноваційної діяльності підприємства у найближчій перспективі. З іншого боку, інноваційну стратегію можна охарактеризувати як вихід за визначені рамки традиційної інноваційної діяльності й формування принципово нового, як для підприємства, так і для локального ринку, підходу в плануванні та розвитку інноваційної діяльності підприємства. На основі використання теоретичних прийомів дослідження виокремлено відмінності між підходами до управління інноваційним розвитком підприємства (табл. 1).

Відмінності між традиційним та стратегічно орієнтованим підходами до управління інноваційним розвитком підприємства

Традиційний підхід	Стратегічно орієнтований підхід
Приймає сучасний стан в якості відправної точки відліку для подальшої реалізації визначеної діяльності	Починається з кінцевої точки відліку, ідентифікує довгострокові можливості і слугує мостом між минулим та сучасним станом
Містить в основі уже встановлені ділові зв'язки та визначену продукцію	Прагне до створення нового ділового простору та випуску оновленої продукції
Орієнтація на наявні інноваційні ресурси та технології	Постійний пошук інноваційного прориву, побудова інноваційного ядра, яке б генерувало інновації
Дотримання традиційної моделі бізнес-планування	Узгоджує технологічний процес з творчими ініціативами
В основі формування мають місце традиційні джерела інформаційних ресурсів	Значний вплив мають нешаблонні джерела інформації
Задовольняє визначені потреби споживачів	Постійний пошук невизначених (потенційних) потреб споживачів
Формує технологію управління (постійний пошук для задоволення поточних вимог споживача)	Формує технологію нового сприйняття споживачем (визначає нові емоції та уподобання споживача)
Має типову організаційну модель	Оновлена організаційна модель

Аналіз наукових позицій вчених та науковців дозволив визначити типологію інноваційних стратегій на основі їх розподілу на три групи: перша – наступальні (активні) – найбільш активна група стратегій, при яких підприємство за рахунок значних витрат на НДДКР планує у найбільш короткі терміни зайняти лідируючі позиції на ринку; друга – оборонні (захисні, пасивні) – передбачають пасивну роль та незначні витрати підприємства при реалізації інноваційної діяльності; третя – комбіновані (змішані) – передбачають можливість комбінування підтипів інноваційних стратегій.

Визначення інновацій та інноваційної діяльності, узагальнення сутності і типологій інноваційних стратегій, а також специфіка наукового дослідження обумовили необхідність виокремлення елементів організаційно-економічного механізму стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства як однієї із складових загального процесу комплексного управління діяльністю підприємства (рис. 1).

Запропонований організаційно-економічний механізм дає наступні можливості у сфері стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства: узагальнити відомості та накопичити інформацію про внутрішнє і зовнішнє середовище діяльності підприємства; сформувати систему управління інноваційним розвитком, яка враховуватиме вхідну базу для інноваційного розвитку, визначаючи функції і методи інноваційного управління керуючої системи й впорядковуючи цілі та завдання інноваційного розвитку, інтегруючи об'єкти та принципи здійснення управління; урізноманітнити напрями та підвищити результати інноваційного розвитку в залежності від бази та системи інноваційного розвитку.

У другому розділі «Аналітичне обґрунтування стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств сільськогосподарського машинобудування» здійснено комплексний аналіз стану інноваційного розвитку сільськогосподарських машинобудівних підприємств України, розвинуто методику аналізування інноваційного потенціалу та ресурсів підприємства, висвітлено і апробовано методику аналітичного обґрунтування інноваційних витрат підприємства.

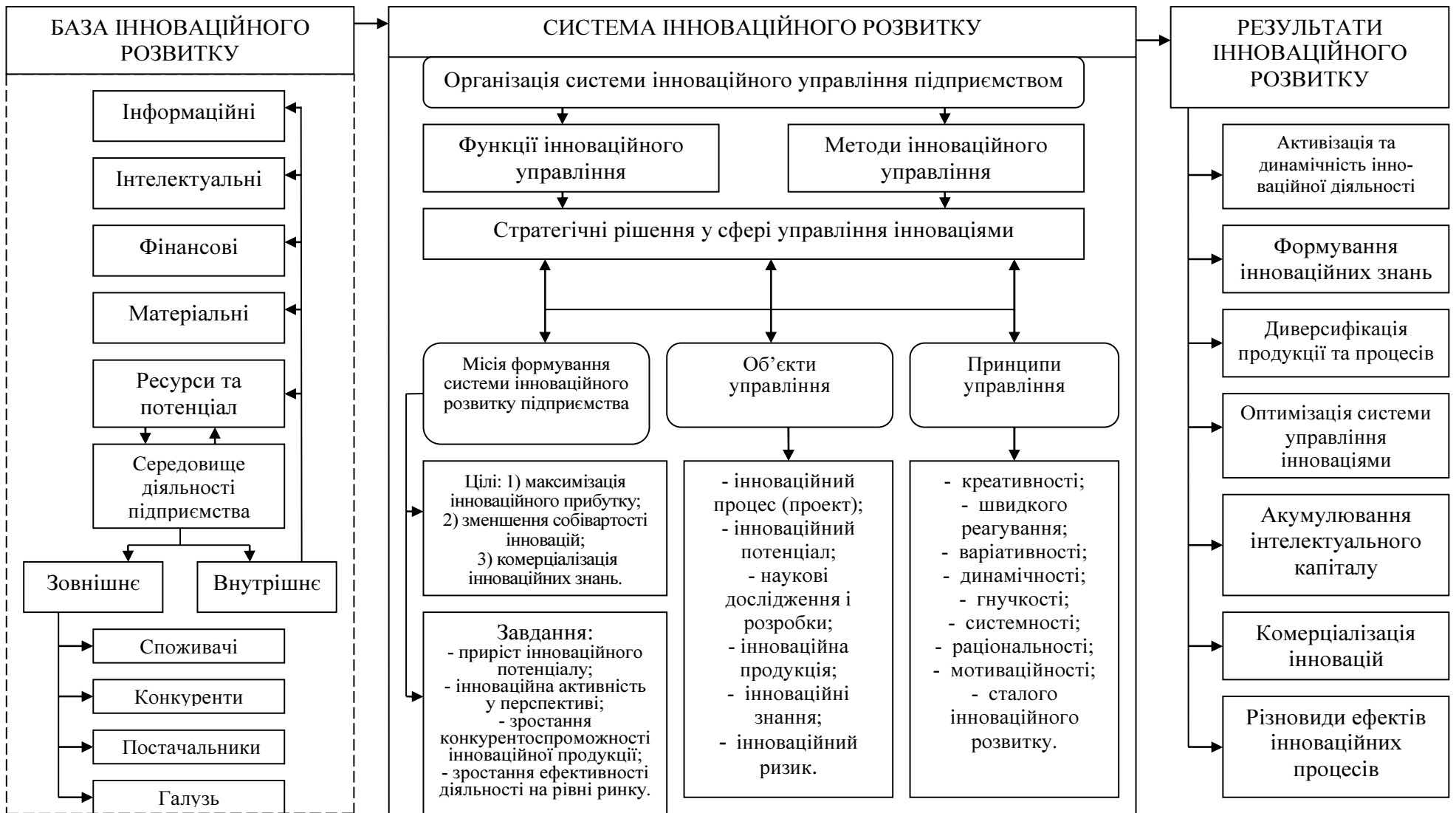

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства

Аналіз стану інноваційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування України дозволяє констатувати незначне збільшення підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність. У 2012 році лише 23,2% від їх загальної кількості реалізовували та 22,7% впроваджували інновації у виробництво, при цьому 35 підприємств галузі залишалися інноваційно-активними.

Зважаючи на незначне зростання інноваційної активності підприємств сільськогосподарського машинобудування, рівень інноваційної активності є низьким і у більшості випадків впровадження інновацій орієнтоване на незначні зміни та модифікацію уже наявної продукції, при цьому в більшості домінує продукція низького рівня технологічності (сьогодні галузь значно відстала за своїми технічним й технологічним рівнями від світового рівня). У діяльності підприємств галузі спостерігається зниження орієнтації на власні внутрішні дослідження та розробки, що обумовлює необхідність купівлі технологічної продукції та знань.

Вивчення напрямів проведення інноваційних досліджень на підприємствах сільськогосподарського машинобудування України дає підстави відмітити тенденції щодо: зменшення питомої ваги підприємств, що здійснювали дослідження і розробки із показника 14,71% у 2009 році до значення 8,57% у 2012 році; зростання частки підприємств, що купували нові технології із 11,76% у 2009 році до 20% у 2012 році; зниження частки підприємств, що здійснювали придбання машин, обладнання, установок та інших основних засобів із 35,39% у 2009 році до рівня 31,43% у 2012 році; зниження питомої ваги підприємств, які купували інші зовнішні знання із 12,12% у 2010 році до рівня 8,57% у 2012 році. Більшість досліджених підприємств в інноваційному розвитку орієнтується на власні фінансові ресурси. При цьому, їх інноваційна активність мала незначний вплив на фінансову результативність в галузі, оскільки значна частка підприємств залишалася збитковими.

Результати проведених досліджень дозволили виокремити основні чинники, що перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування України. Зокрема, до них слід віднести: нестачу власних обігових коштів, відсутність фінансової підтримки з боку держави, високу вартість інновацій, значний економічний ризик, низький платоспроможний попит на нову продукцію, низький інноваційний потенціал підприємства, тривалий період окупності інновацій та ін. Водночас виокремлено чинники, що сприяють реалізації інноваційної діяльності: формування сприйнятливості споживачів до інноваційної продукції (задоволення вимог споживачів), підвищення конкурентоспроможності та збільшення частки продукції на локальному ринку, задоволення вимог державних органів влади, формування механізмів виходу на зарубіжні ринки, оптимізація витрат і зниження рівня собівартості випуску продукції, диверсифікація асортименту та номенклатури продукції та ін.

У роботі сформовано підходи до вибору методів оцінки інноваційного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування України, які ґрунтуються на наступних принципах: при виборі методів необхідно враховувати мету дослідження, наявний обсяг вихідних даних, можливість уникнення суб'єктивізму, інтегральний результат взаємодії різних складових інноваційного потенціалу.

На основі цього, запропоновано здійснювати оцінювання інноваційного потенціалу підприємства за наступними етапами, що представлені на рис. 2.

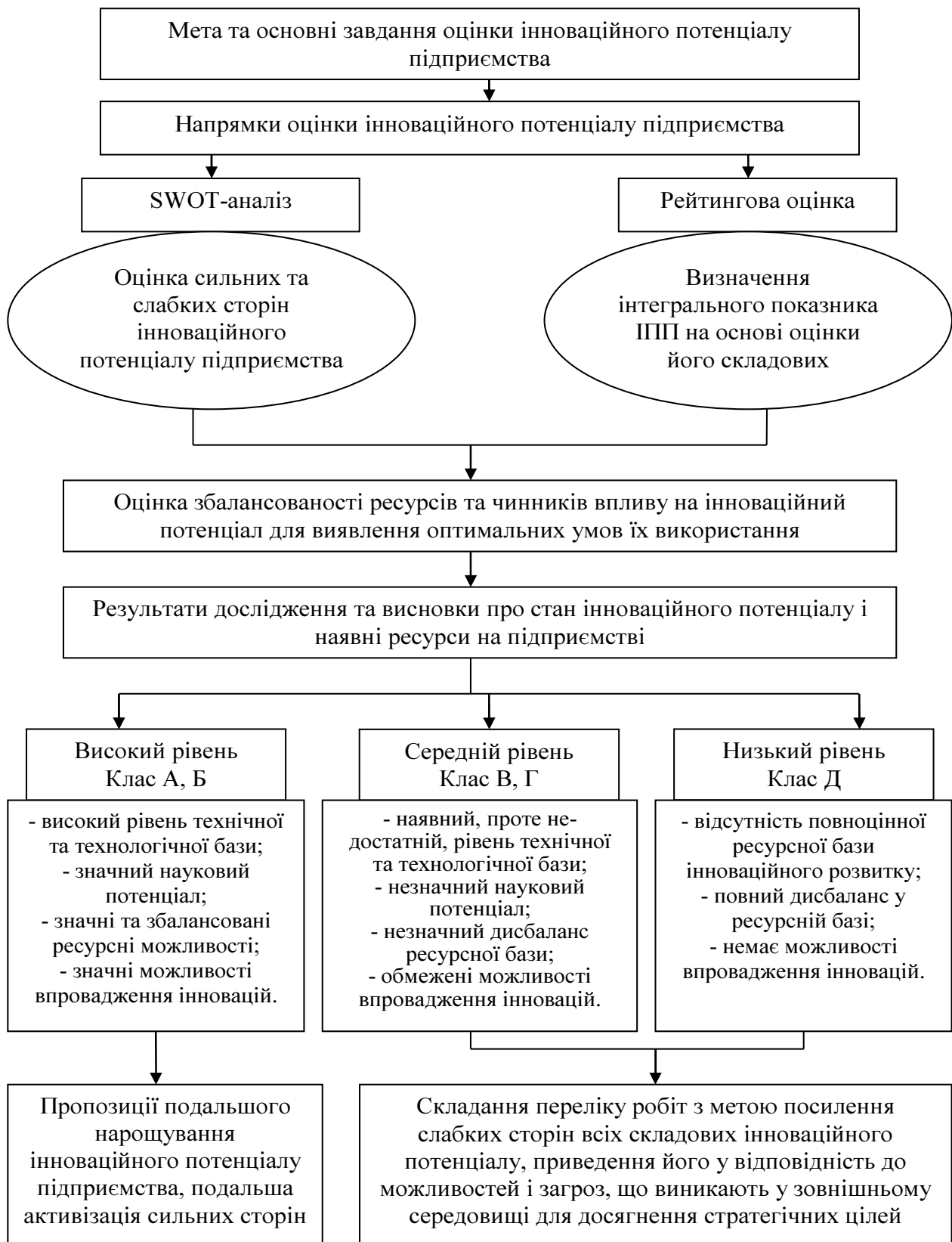

Рис. 2. Схема послідовності оцінювання інноваційного потенціалу підприємства

У роботі висвітлено напрями оцінки інноваційного потенціалу, які слід розділити на дві підгрупи – оцінювання сильних й слабких сторін і визначення інтегрального показника інноваційного потенціалу підприємств на основі групування показників у 7 блоків різновидів потенціалу – науково-технічного, фінансово-економічного, кадрового

(трудового), виробничо-технологічного, маркетингового, організаційно-управлінського та інформаційно-комунікативного.

За результатами дослідження представлено рівняння інтегральної оцінки інноваційного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування:

$$III_{\text{заг.}} = 0,2 \cdot Z_1 + 0,1607 \cdot Z_2 + 0,1036 \cdot Z_3 + 0,175 \cdot Z_4 + 0,1036 \cdot Z_5 + 0,1929 \cdot Z_6 + 0,0643 \cdot Z_7, \quad (1)$$

де $Z_1 \dots Z_7$ – складові інноваційного потенціалу підприємства.

В узагальненому вигляді запропонована схема дає можливості визначити рейтингову оцінку та клас інноваційного потенціалу підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала рейтингової оцінки інноваційного потенціалу підприємства

Рейтинг, балів	Рівень інноваційного потенціалу	Клас
більше 2,8	Високий	А
2,4-2,8	Значний	Б
2,0-2,4	Середній	В
1,6-2,0	Низький	Г
менше 1,6	Критичний	Д

За результатами дослідження можливо оцінити рівень інноваційного потенціалу та характерні ознаки у відповідності до класу підприємства і його ресурсної бази, а також сформулювати пропозиції подальших дій підприємства.

У дисертаційному дослідженні на основі групування аналітичних підходів науковців, запропонована концепція оцінки ефективності використання інноваційних витрат підприємства, яка представлена наступними показниками: інноваційна віддача витрат, інноваційна місткість витрат, коефіцієнт рентабельності наукових досліджень і розробок за прибутком від звичайної діяльності, коефіцієнт рентабельності налагодження і відпрацювання технологічного процесу, коефіцієнт інноваційності витрат, коефіцієнт дохідності інноваційних витрат, коефіцієнт рентабельності інноваційних витрат 1, коефіцієнт рентабельності інноваційних витрат 2.

Запропонована система показників дозволяє аналітично обґрунтувати ефективність інноваційних витрат у діяльності сільськогосподарських машинобудівних підприємств, визначити динаміку зміни ефективності використання витрат на інноваційні процеси, зробити узагальнені висновки щодо розвиненості та масштабів інноваційних процесів.

У роботі представлено модель оцінювання ціни технологічних знань на інноваційні знання (ресурс) за умови одно- та двоперіодного інноваційного проекту, запропоновано формули (2) і (3):

- для одноперіодного інноваційного проекту:

$$R = \frac{P}{P - CF_0}, \quad (2)$$

де R – ставка роялті, P – паушальна сума платежу, CF_0 – початкові грошові потоки.

- для двоперіодного інноваційного проекту:

$$R = 1 + CF_0 / CF_1 (-CF_1 + (CF_1^2 - 4CF_2(CF_0 - P))^{1/2}) / 2CF_2 + (-CF_1 + (CF_1^2 - 4CF_2(CF_0 - P))^{1/2})^2 / 4CF_2, \quad (3)$$

де CF_1, CF_2 – перший і другий рік.

У процесі апробації моделі проаналізовано й порівняно інноваційні проекти реалізовані на підприємствах сільськогосподарського машинобудування і визначено на їх основі ставку роялті одно- та двоперіодного інноваційного проекту (табл. 3).

Визначення ставки роялті при реалізації одно- та двоперіодного інноваційного проекту на підприємствах сільськогосподарського машинобудування України

Показник	ПАТ «Рівне-сільмаш»	ПАТ «Львів-агромашпроект»	ПАТ «Хмільник-сільмаш»	ПАТ «Ковель-сільмаш»
Одноперіодний				
CF_0 (вихідний грошовий потік), тис.грн.	-1300	-1550	-1900	-2200
P (паушальна оплата ліцензії ¹), тис.грн.	225	246	243	322
R (ставка роялті ²), %	14,75	13,69	11,34	12,76
Двоперіодний				
CF_0 (вихідний грошовий потік), тис.грн.	-1300	-1550	-1900	-2200
CF_1 (вихідний грошовий потік), тис.грн.	1922	2294	3216	4917
CF_2 (вихідний грошовий потік), тис.грн.	1558	1827	2192	5227
P (паушальна оплата ліцензії ¹), тис.грн.	415	477	519	770
R (ставка роялті ²), %	24,2	23,53	21,46	25,93

Примітки : ¹Паушальна оплата ліцензії – чиста вигода від реалізації базового активу.

²Ставка роялті – це виплати у відсотках від суми чистого продажу, отриманої від використання активу.

Представлена модель розрахунку ціни технологічних знань на основі визначення ставки роялті дає наступні переваги при їх оцінюванні: необхідна мінімальна кількість показників для визначення кінцевого результату (ставки роялті); не потрібне визначення дисконтної ставки, розрахунок якої може потребувати додаткового галузевого та макроекономічного аналізу; можливість оцінювати конкретні інноваційні проекти з визначеними (або плановими) параметрами грошових потоків і паушальної оплати ліцензії.

У третьому розділі «Удосконалення стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств сільськогосподарського машинобудування» запропоновано заходи з удосконалення механізму інноваційного розвитку підприємства, визначено особливості раціоналізації вибору типу стратегії інноваційного розвитку, обґрунтовано напрями оцінки результативності та контролю за реалізацією стратегії інноваційного розвитку підприємства.

У роботі відзначено, що вибір напрямів інноваційної діяльності не може ґрунтуватися лише на об'єктивних розрахунках, а вимагає поєднання формалізованих і неформалізованих підходів. У теорії прийняття рішень завдання вибору інноваційних стратегій розвитку є слабоструктурованими. Оскільки елементи і зв'язки інноваційного процесу не встановлені однозначно, їх вибір є функцією вищого керівництва господарюючого суб'єкта. Однак, це не виключає логіки самого процесу прийняття рішень, на наявність якої вказує багато дослідників інноваційного процесу. Такий підхід розмежовує адміністративний акт прийняття рішень з вибору інновацій від його аналітичної підготовки.

Результатом дослідження даної проблеми стала розроблена у дисертації структурно-логічна модель з аналітичної підготовки управлінського рішення по вибору прийнятних для вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування механізмів формування та напрямів реалізації інноваційної стратегії (рис. 3).

Структурно-логічна модель поєднує напрями реалізації стратегії інноваційного розвитку, що згруповані у блоки. Перший блок – базовий аналіз – передбачає попереднє дослідження інноваційного потенціалу та ресурсів з визначенням інтегрального показника, а також SWOT-аналіз для визначення інноваційних можливостей підприємства сільськогосподарського машинобудування.

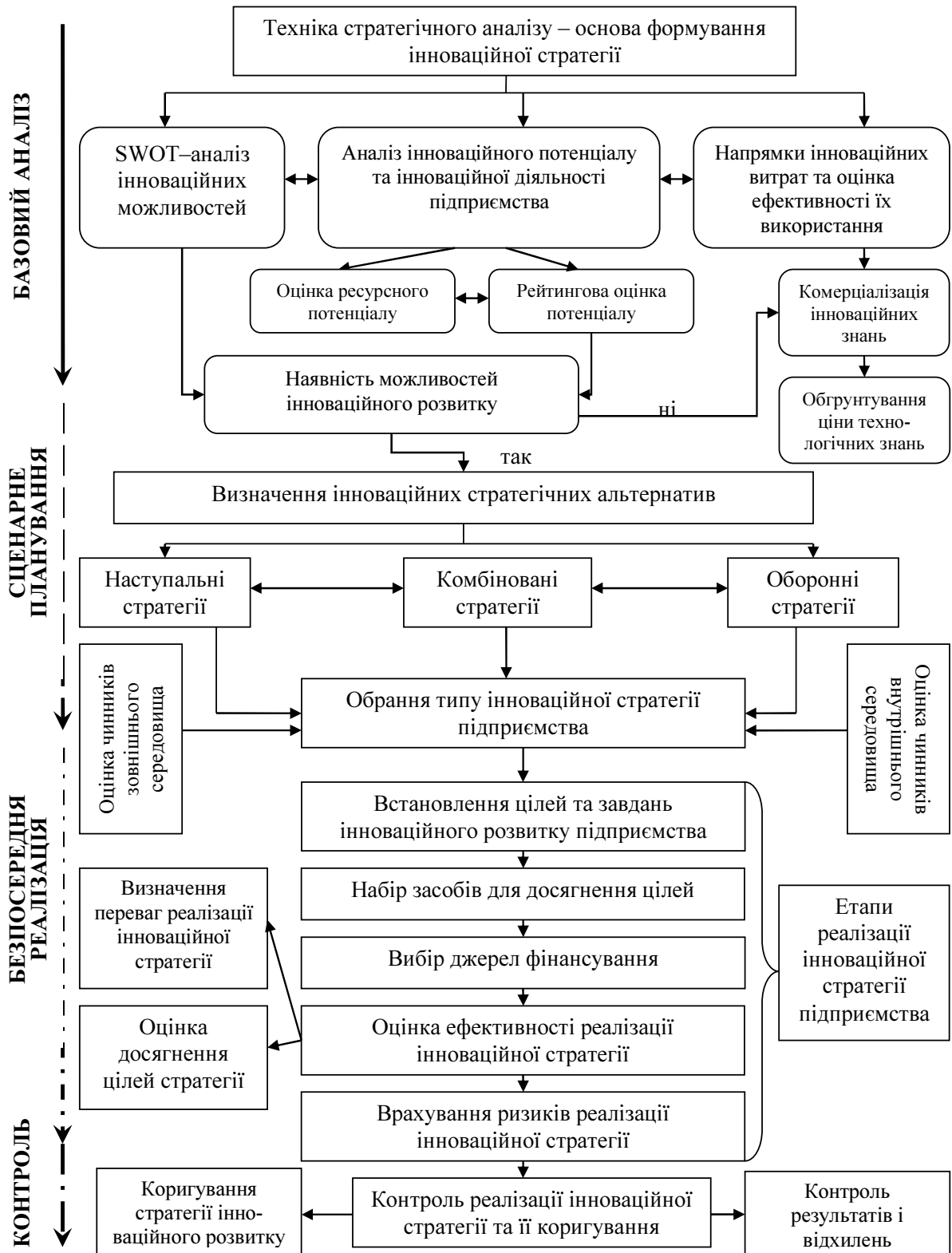

Рис. 3. Структурно-логічна модель формування стратегії інноваційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування

Другий блок – сценарне планування – дає можливість визначити тип стратегії інноваційного розвитку, якого дотримується підприємство. Для його визначення у роботі запропоновано алгоритм вибору типу стратегії інноваційного розвитку підприємства (рис. 4), який враховує наявний інноваційний потенціал та інноваційні можливості підприємства, що дозволить сформуванню матрицю визначення альтернатив стратегії інноваційного розвитку підприємства (рис. 5).

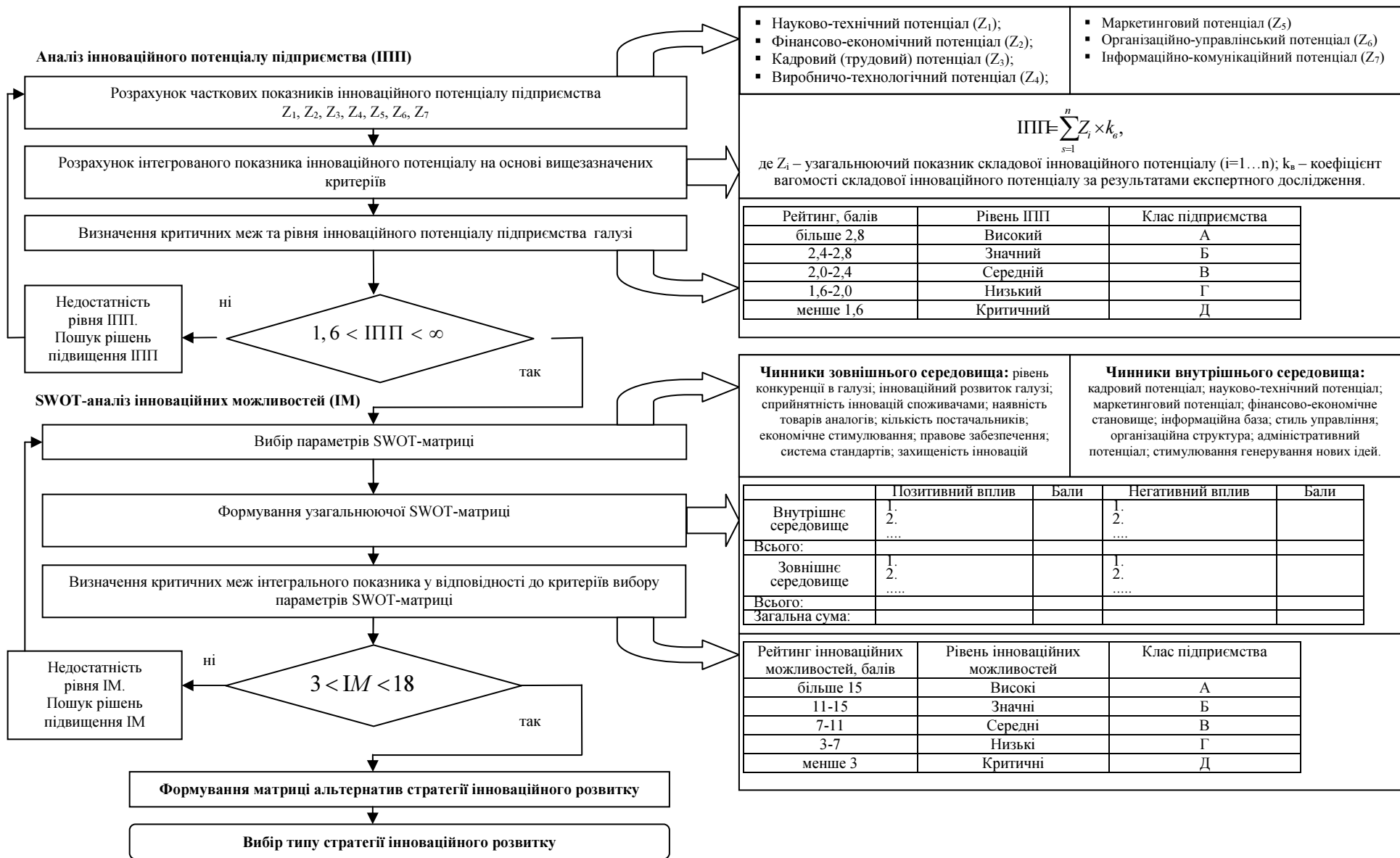

Рис. 4. Алгоритм вибору типу стратегії інноваційного розвитку підприємства

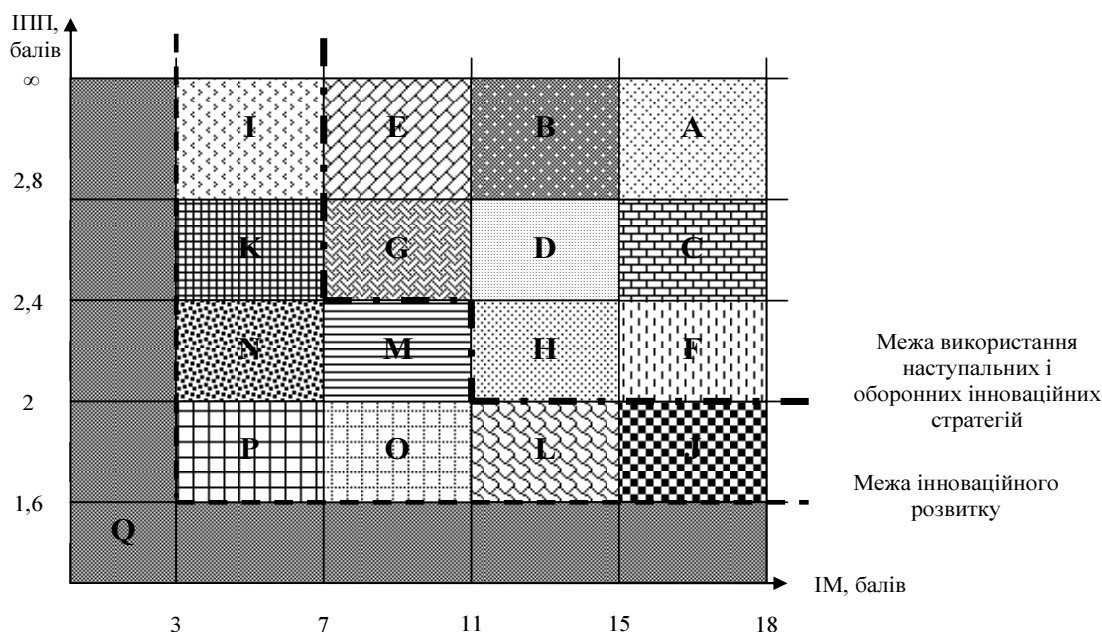

Рис. 5. Матриця визначення альтернативних стратегій інноваційного розвитку підприємства

Представлені сегменти матриці відображають типи стратегії інноваційного розвитку, яких дотримуються підприємства. Узагальнення результатів досліджень дало можливість визначити типи стратегії, яких дотримувалися досліджені вітчизняні підприємства сільськогосподарського машинобудування (табл. 4).

Таблиця 4

Типи стратегії інноваційного розвитку, яких дотримувалися окремі підприємства сільськогосподарського машинобудування України у 2008-2012 роках

Досліджувані підприємства	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
ВАТ «Коломийський завод сільськогосподарських машин»	відсутня	відсутня	залежна	відсутня	захисна
ПАТ «Рівнесільмаш»	злиття і придбання	відсутня	відсутня	залежна	залежна
ВАТ «Чортківський завод «Агромаш»»	залежна	відсутня	відсутня	відсутня	відсутня
ПАТ «Львівагромашпроект»	реактивна	реактивна	захисна	реактивна	захисна
ПАТ «Хмільниксільмаш»	продуктова	відсутня	відсутня	продуктова	залежна
ПАТ «Ковельсільмаш»	продуктова	імітаційна	відсутня	відсутня	відсутня

Здійснені у роботі розрахунки доводять, що в більшості досліджувані підприємства сільськогосподарського машинобудування України за період 2008-2012 рр. дотримувалися реактивної і продуктової (наступальних) та залежної і захисної (оборонних) типів стратегій інноваційного розвитку.

Третій блок – безпосередня реалізація – передбачає набір стадій (встановлення цілей та завдань інноваційного розвитку підприємства, набір заходів для досягнення цілей, вибір джерел фінансування (фінансове забезпечення інноваційного розвитку), оцінка ефективності і врахування ризиків реалізації інноваційної стратегії) реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства. Основний акцент сконцентровано на дослідженні ефективності реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, при цьому запропоновано використовувати п'ять напрямів дослідження ефективності:

науково-технологічну (показники – приріст питомої ваги нових технологій, приріст фондівіддачі, приріст обсягів виробництва інноваційної продукції, зміна коефіцієнта автоматизації виробництва, приріст рентабельності інноваційного виробництва); фінансово-економічну (приріст рентабельності інноваційної діяльності, зміна собівартості інноваційної продукції, зміна витратомісткості інноваційної продукції, приріст продуктивності праці інноваційно-активного персоналу (ІАП), приріст капіталовіддачі інвестицій в інновації); маркетингову (приріст зайнятої частки ринку, приріст обсягів продажу інноваційної продукції, приріст рентабельності продажу інноваційної продукції, приріст асортименту продукції, приріст витрат на збут інноваційної продукції); соціальну (приріст ІАП підприємства, приріст оплати праці ІАП, скорочення рівня професійного захворювання ІАП, зростання рівня кваліфікації ІАП); екологічну (зниження відходів виробництва за рахунок технологічних змін, зростання рівня екологічної безпеки працівників, приріст коефіцієнту екологічності інноваційної продукції).

Четвертий блок – контроль – передбачає вибір методів та інструментарію контролю реалізації стратегії інноваційного розвитку та її коригування.

У запропонованому комплексному механізмі формування та реалізації інноваційної стратегії на підприємстві використовуються функції інноваційного та стратегічного менеджменту, що дозволяє більш досконало та ефективно здійснювати управління реалізацією інноваційної стратегії підприємства та, охопивши повний життєвий цикл інновацій на підприємстві, здійснювати чітко сплановану інноваційну діяльність, скоординовану методами стратегічного управління.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено теоретичне узагальнення та науково-практичне відображення системи стратегічного управління інноваційним розвитком вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування. За результатами дисертаційного дослідження зроблено наступні висновки:

1. На основі аналізу публікацій і власних досліджень узагальнено існуючі типи інноваційних стратегій та розподілено їх у три групи: наступальні, оборонні, комбіновані. Здійснене групування дає можливість управлінському персоналу сформулювати портфель різновидів інноваційних стратегій, який підприємство буде застосовувати у коротко- і довгостроковій перспективі, впорядкувати інноваційні стратегії у відповідності до можливості та необхідності їх використання, визначити обсяг витрат і умови досягнення економічного ефекту від реалізації інноваційних стратегій, можливість досягнути лідерства у реалізації інноваційної політики, цінового лідерства та технологічного розвитку.

2. Узагальнивши теоретичні підходи щодо побудови організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства, запропоновано виділяти три його рівні: нижній – база інноваційного розвитку, що враховує можливості та середовище інноваційної діяльності; середній – на якому розглядається система інноваційного розвитку, яка визначає організацію системи, функції, методи, принципи, об'єкти управління; вищий – це результати інноваційного розвитку, що визначають кінцеву мету реалізації стратегічного управління в сфері інновацій. Враховуючи запропоновану структуру, спеціалісти зможуть узагальнити відомості та накопичити інформацію про внутрішнє і зовнішнє середовище діяльності підприємства, сформулювати

систему управління, яка враховуватиме вхідну базу для інноваційного розвитку, визначаючи функції та методи інноваційного управління керуючої системи, впорядковуючи мету і цілі, інтегруючи об'єкти та принципи здійснення управління, що дасть можливість урізноманітнити напрями, а також підвищити результати інноваційної діяльності в залежності від сформованих бази та системи інноваційного розвитку підприємства.

3. Представлена в роботі методика оцінки інноваційного потенціалу врахує різні його складові – науково-технічний, фінансово-економічний, кадровий (трудоий) потенціал, виробничо-технологічний, маркетинговий, організаційно-управлінський, інформаційно-комунікативний. За результатами проведеного дослідження сформований інтегральний показник, який, із врахуванням шкали рейтингової оцінки, дає можливість визначити клас інноваційного потенціалу підприємства, його характеристики та в подальшому напрями інноваційного розвитку. Представлена методика деталізовано характеризує наявний інноваційний потенціал підприємства на різних етапах його розвитку і дає фахівцям підприємств сільськогосподарського машинобудування можливість дослідити динаміку зміни інноваційних можливостей підприємства, визначити слабкі та сильні його позиції, сформувані механізми покращення інноваційного потенціалу для подальшої інтенсифікації інноваційного розвитку.

4. На основі групування показників, які обґрунтовані вітчизняними науковцями та методичними розробками інституційних органів, запропоновано концепцію комплексного оцінювання ефективності витрат інноваційної діяльності підприємств, які можна розрахувати на підставі даних їх звітності. Концепція дозволить фахівцям здійснити аналітичне обґрунтування ефективності інноваційних витрат, визначити динаміку зміни ефективності використання витрат на інноваційні процеси, зробити узагальнені висновки щодо розвиненості та масштабів інноваційних процесів на конкретному підприємстві.

5. Розроблена формалізована модель встановлення ціни технологічних знань на основі визначення ставки роялті одно- та двоперіодних інноваційних проектів дає ряд переваг, оскільки при оцінюванні: необхідна мінімальна кількість показників для визначення кінцевого результату (ставки роялті); не потребує визначення дисконтної ставки, розрахунок якої може потребувати додаткового галузевого і макроекономічного аналізу; дає можливість оцінювати конкретні інноваційні проекти з визначеними (або плановими) параметрами грошових потоків та паушальної оплати ліцензії. Дана модель уособлює комерціалізацію результатів фундаментальних та прикладних досліджень і дає можливості керівництву підприємства обрати альтернативний шлях інноваційного розвитку, який спрямований на поширення результатів власних наукових досліджень.

6. У роботі розроблена структурно-логічна модель з аналітичної підготовки управлінського рішення щодо вибору прийнятних для підприємства механізмів формування та напрямків реалізації інноваційної стратегії. Дана структурно-логічна модель передбачає проходження чотирьох взаємопов'язаних етапів інноваційного розвитку на підприємствах сільськогосподарського машинобудування, а саме: базовий аналіз (дослідження інноваційних можливостей), сценарне планування (вибір стратегічних альтернатив інноваційного розвитку), безпосередня реалізація (етапи реалізації із визначенням ефекту інноваційного розвитку), контроль (здійснення контролю та коригування стратегії інноваційного розвитку). В запропонованій моделі реалізації інноваційної стратегії використовуються функції інноваційного і стратегічного

менеджменту, що дозволяє фахівцям-інноваторам більш досконало та ефективно здійснювати управління реалізацією інноваційної стратегії підприємства і, охопивши повний життєвий цикл інновацій на підприємстві, здійснювати чітко сплановану інноваційну діяльність, скоординовану методами стратегічного управління.

7. Запропонований в роботі алгоритм вибору стратегії інноваційного розвитку дає можливість на основі проаналізованого рівня інноваційного потенціалу (інтегральний показник інноваційного потенціалу підприємства) та визначення інноваційних можливостей (SWOT-аналіз інноваційних можливостей підприємства) сформулювати матрицю альтернативних стратегій інноваційного розвитку, визначити межі зон (в тому числі між наступальними і оборонними стратегіями) та характерні їх риси. Даний алгоритм дає можливість спеціалістам визначити тип інноваційної стратегії, якої дотримується підприємство, а також сформулювати зважені управлінські рішення у сфері подальшого управління інноваційним розвитком підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Радинський С. В. Аналітичне обґрунтування ціни технологічних знань / С. В. Радинський // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4. – С. 31 – 36. (0,36 д.а.)

2. Радинський С. В. Концептуально-аналітичні основи управління інноваційним процесом на підприємстві / С. В. Радинський // Галицький економічний вісник». – 2009. – № 1. – С. 47 – 50. (0,39 д.а.)

3. Радинський С. В. Характеристика показників, що використовуються для оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств / С. В. Радинський // Наукові записки : Зб. наук. пр. каф. екон. аналізу. – Тернопіль, ТАНГ : «Економічна думка». – 2004. – Випуск 13., част.2. – С. 149 – 153. (0,37 д.а.)

4. Радинський С. В. Основні тенденції і форми управління інноваціями суб'єктів господарювання / С. В. Радинський // Наукові записки : Зб. наук. пр. каф. екон. аналізу. – Тернопіль, ТАНГ : «Економічна думка». – 2003. – Випуск 12., част.1. – С. 51 – 54. (0,26 д.а.)

5. Радинський С. В. Аналіз закономірностей і тенденцій інноваційної діяльності в Україні / С. В. Радинський // Наукові записки : Зб. наук. пр. каф. екон. аналізу. – Тернопіль, ТАНГ : «Економічна думка». – 2002. – Випуск 11., част.1. – С. 189 – 190. (0,14 д.а.)

1.2. Статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав та публікації у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

6. Радинский С. В. Оценка инновационного потенциала предприятия / С. В. Радинский // Научно-теоретический и практический журнал «Современный научный вестник». – 2014. – № 25 (221). – Серия: Экономические науки. – С. 98 – 104. (0,28 д.а.)

7. Радинський С. В. Класифікація інноваційних стратегій підприємства [Електронний ресурс] / С. В. Радинський // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 2 (9). – С. 277 – 285. – Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13rvisp.pdf>. (0,62 д.а.)

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Радинский С. В. Типология инновационных стратегий / С. В. Радинский // Зайнятоість молодіжи : от ВУЗа до роботодавця : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, г. Москва, 17-18 апреля 2014 г. – Москва : Російський економічний університет ім. Г. В. Плеханова, 2014. – С. 26 – 32. (0,36 д.а.)

9. Радинський С. В. Складові інноваційного потенціалу підприємства / С. В. Радинський // Сучасні організаційно-економічні механізми управління якістю і

ресурсним потенціалом в умовах сфери послуг і виробництва (інноваційні аспекти) : матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 27 березня 2014 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2014. – С. 63 – 65. (0,08 д.а.)

10. Радинський С. В. Поняття та сутність інноваційного потенціалу / С. В. Радинський // Розвиток системи фінансово-облікового забезпечення функціонування підприємств та національного господарства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 6 березня 2014 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2014. – С. 194 – 197. (0,16 д.а.)

11. Радинський С. В. Сутність та складові інноваційного розвитку підприємства / С. В. Радинський // Сучасні тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку й фінансів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, м. Тернопіль, 15 травня 2013 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2013. – С. 19 – 23. (0,14 д.а.)

12. Радинський С. В. Наукові підходи у визначенні сутності та структури інноваційного потенціалу підприємства / С. В. Радинський // Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки : матеріали III науково-практичної конференції факультету економіки і підприємницької діяльності, м. Тернопіль, 25 квітня 2013 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2013. – С. 17 – 18. (0,16 д.а.)

13. Радинський С. В. Стратегія інноваційного розвитку суб'єктів господарювання / С. В. Радинський // Інноваційна і інвестиційна політика в Україні: сучасний стан та можливості її активізації : матеріали науково-практичної Інтернет – конференції викладачів та студентів, м. Сімферополь, 3 квітня 2013 р. – Сімферополь: КЕІ ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», 2013. – С. 29 – 31. (0,10 д.а.)

14. Радинський С. В. Типологія інноваційних стратегій підприємства / С. В. Радинський // Збірник тез доповідей XVI наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, м. Тернопіль, 5 – 6 грудня 2012 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2012. – Том.3.: Гуманітарні, соціальні та економічні науки. – С. 32 – 33. (0,08 д.а.)

15. Радинський С. В. Інноваційна стратегія підприємства: сутність, особливості формування та використання / С. В. Радинський // Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів і підприємств : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Донецьк, 15 – 17 листопада 2012 р. – Донецьк : Донецький державний університет управління, 2012. – С. 118 – 122. (0,17 д.а.)

16. Радинський С. В. Форми трансферу технологій / С. В. Радинський // Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки : матеріали науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 18 травня 2011 р. – Тернопіль : ТНТУ ім.І.Пулюя, 2011. – С. 44 – 45. (0,10 д.а.)

17. Радинський С. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності поняття «інновації» / С. В. Радинський // Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть : збірник тез і текстів виступів VII Міжнародної науково-теоретичної конференції, студентів, аспірантів і молодих вчених, м. Тернопіль – м. Катовіце, 8 квітня 2009 р. – Тернопіль: Приват. вищ. навч. закл. «Ін-т економіки і підприємництва», Катовіце: Вища шк. маркетингового упр. та інозем. мов, 2009. – Випуск.7. – С. 175 – 177. (0,14 д.а.)

18. Радинський С. В. Особливості фінансування інноваційної діяльності: Україна і світовий досвід / С. В. Радинський // Удосконалення системи обліку, аналізу та аудиту як складової інформатизації суспільства : збірник матеріалів міжнародної міжвузівської науково-практичної конференції, м. Тернопіль – м. Мукачево, 8 вересня 2004 р. – Тернопіль : Тернопільська академія народного господарства, Мукачево : Мукачівський технологічний інститут, 2004. – С. 294 – 296. (0,19 д.а.)

3. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19. Радинський С. В. Інноваційний чинник конкурентоспроможності національних економік / С. В. Радинський // Наукові записки : Зб. наук. пр. каф. екон. аналізу. –

Тернопіль, ТАНГ : «Економічна думка». – 2006. – Випуск 15., част.1. – С. 99 – 102. (0,39 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Радинський С.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком сільськогосподарських машинобудівних підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль, 2014.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню науково-методичних засад і практичних рекомендацій щодо розробки і реалізації механізму стратегічного управління інноваційним розвитком на підприємствах сільськогосподарського машинобудування України.

У роботі уточнено та удосконалено понятійний апарат інноваційного розвитку підприємства. Визначено типи інноваційних стратегій та можливі напрямки інноваційного розвитку підприємств. Запропоновано організаційно-економічний механізм стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Здійснено комплексну оцінку поточного стану інноваційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування України. Згруповано підходи та удосконалено методику оцінки інноваційного потенціалу і ресурсів підприємства. Представлено концепцію аналітичного обґрунтування інноваційних витрат. Розроблено модель визначення ціни технологічних знань на основі грошових потоків інноваційних проектів підприємств галузі.

Запропоновано структурно-логічну модель формування стратегії інноваційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Представлено алгоритм вибору типу стратегії інноваційного розвитку підприємства. Визначено особливості реалізації та контролю стратегії інноваційного розвитку підприємств.

Ключові слова: інноваційний розвиток, стратегічне управління, інноваційна стратегія, інноваційно-активне підприємство, комерціалізація технологічних знань, ставка роялті, паушальна оплата, інноваційний потенціал, моделювання стратегії інноваційного розвитку.

ANNOTATION

Radynskyy S. V. Strategic management of innovation development of agricultural machine-building enterprises. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's degree of economic sciences in speciality 08.00.04 – Economics and Enterprises management (by economic activity). – Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2014.

The thesis is devoted to the development of scientific and methodological bases and practical recommendations for operation and implementation of the mechanism of strategic management of innovation development within agricultural machine building enterprises of Ukraine.

The conceptual apparatus of innovation development of an enterprise is clarified and improved in the paper. The types of innovation strategies and possible directions of innovative development of enterprises are determined. Organizational and economic mechanism of innovation strategy management of an enterprise is proposed.

Complex current state estimate of the development of innovative agricultural machine-building enterprises of Ukraine is fulfilled. Approaches and methods of estimation of innovative potential and resources of an enterprise are grouped and improved. The conception of analytical

ground of innovation costs is presented. The model of technological knowledge price determination on the basis of cash flows of enterprises' innovation projects of the industry is worked out.

The structural and logic model of the formation of innovation development strategy of agricultural machine building enterprise is proposed. The algorithm based on the selection of the criteria for the type of innovation strategy development of an enterprise is presented. The peculiarities of realization and control of innovative development strategies of enterprises are determined.

Key words: innovative development, strategic management, innovation strategy, innovation-active enterprises, commercialization of technological knowledge, rate of royalty, lump-sum payment, innovative potential, modeling of innovative development strategy.

АННОТАЦИЯ

Радынский С. В. Стратегическое управление инновационным развитием сельскохозяйственных машиностроительных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – Экономика и управление предприятиями. – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя, Тернополь, 2014.

Диссертационная работа посвящена разработке научно-методических основ и практических рекомендаций по реализации механизма стратегического управления инновационным развитием на предприятиях сельскохозяйственного машиностроения Украины.

Объектом диссертационного исследования выступал процесс формирования системы стратегического управления инновационным развитием предприятий сельскохозяйственного машиностроения.

Предметом исследования является теоретико-методологические и практические аспекты формирования системы стратегического управления инновационным развитием сельскохозяйственного машиностроительного предприятия.

В работе исследованы понятийный аппарат стратегического управления инновационным развитием, в частности предложено определение понятий «инновационная стратегия», «инновационное развитие», «стратегия инновационного развития», а также обобщено и дополнено типологию инновационных стратегий в соответствии с которой они разделены на три группы – наступательные, оборонительные и комбинированные.

Предложен организационно-экономический механизм стратегического управления инновационным развитием, который предполагает наличие трех составляющих – базу инновационного развития (внутренняя среда – ресурсы и потенциал и внешняя среда – потребители, конкуренты, поставщики, развитие отрасли), систему организации инновационного развития (с позиции управления – функции и методы, стратегические решения в сфере управления инновациями, с позиции решения задач – цели, объекты и принципы управления), результаты инновационного развития (оптимизация системы управления, диверсификация инновационной продукции и процессов, формирование и коммерциализация инновационных знаний, аккумуляция интеллектуального капитала, генерирование разновидностей эффектов инновационных процессов и т.п.).

В работе осуществлен комплексный анализ инновационного развития предприятий сельскохозяйственного машиностроения в Украине, определены факторы, сдерживающие и способствующие активизации их инновационной деятельности.

В диссертационном исследовании представлен схема последовательности оценки инновационного потенциала предприятий сельскохозяйственного машиностроения, который рассчитывается на основании значений показателей составляющих инновационного потенциала (научно-технического, финансово-экономического, кадрового

(трудового), производственно-технологического, маркетингового, организационно-управленческого, информационно-коммуникативного потенциала) и коэффициентов весомости каждого из них. Также разработана шкала рейтинговой оценки инновационного потенциала предприятия. Предложенный алгоритм оценки позволяет определить интегральный показатель инновационного потенциала, определить характерные черты присущие ему, сформировать пакет решений дальнейшего его использования в инновационной деятельности для обеспечения инновационного развития предприятия.

В работе предложена концепция оценки эффективности использования инновационных затрат предприятия, которая позволяет аналитически обосновать эффективность инновационных затрат в деятельности предприятия, определить динамику изменения эффективности использования затрат на инновационные процессы, сделать обобщенные выводы по поводу развитости и масштабов инновационных процессов на предприятии сельскохозяйственного машиностроения.

Впервые представлена модель оценки цены технологических знаний при одно- и двухпериодном инновационном проекте, что дает возможность определить стоимость коммерциализации знаний и наработок в сфере инноваций. В основе модели лежит учет входящих и исходящих денежных потоков, а также определение паушальной оплаты лицензии за технологические знания. Предложенная модель дает ряд преимуществ при определении ставки роялти, поскольку требует минимального количества показателей для определения конечного результата – ставки роялти; не требует определения учетной ставки, определение которой может потребовать дополнительного отраслевого и макроэкономического анализа; дает возможность оценивать конкретные инновационные проекты с определенными (или плановыми) в процессе его реализации параметрами денежных потоков и паушальной оплаты лицензии.

Предложенная последовательность формирования стратегии инновационного развития предприятий сельскохозяйственного машиностроения предусматривает поэтапное внедрение инновационного развития и дает возможность, используя инструментарий стратегического управления, выбрать тип инновационной стратегии, рассчитать эффективность принимаемых решений и осуществлять контроль реализации инновационной стратегии.

Разработан алгоритм определения типа инновационных стратегий, которых придерживается предприятие, базирующийся на анализе его инновационного потенциала и инновационных возможностей.

Представлена комбинация стратегий инновационного развития предприятий, что дает возможность расширить границы и возможности их инновационного развития, диверсифицировать инновационную политику и стратегию на отдельных этапах деятельности предприятия, способствовать гибкому и более динамичному переходу от оборонительных к наступательным инновационным стратегиям.

Определены особенности реализации и контроля стратегии инновационного развития предприятий. Представлены индикаторы результативности, которые разделены на пять групп (научно-технологические, финансово-экономические, маркетинговые, социальные, экологические) и комплексно характеризуют эффективность реализации инновационного развития предприятия. Обобщенная схема контроля на разных стадиях реализации инновационной стратегии предполагает определение видов и инструментария контроля, а также корректировки направлений инновационного развития предприятия.

Ключевые слова: инновационное развитие, стратегическое управление, инновационная стратегия, инновационно-активное предприятие, коммерциализация технологических знаний, ставка роялти, паушальная оплата, инновационный потенциал, моделирование стратегии инновационного развития.

Підписано до друку 18.08.2014. Формат 60×90 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Умов.-друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення №02-1808.

* * * * *

Друк Пп. Цимбал Л. Є.
Свідоцтво про реєстрацію № 926951 від 30.07.2009 р.
м. Тернопіль, вул. Руська, 8.
тел. (0352) 522-881.